

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри

фінансів

Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної
роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма «Фінанси і кредит»

Статус дисципліни обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Розробник:
к.е.н, доцент

Сергій Юшко

Сергій ЮШКО

Завідувач кафедри
фінансів

Ірина Журавльова

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Гарант програми

Ольга ПОЛТІНІНА

Харків
2023

ВСТУП

У сучасних умовах проблеми формування бюджету виходять на перший план як в економічному і соціальному, так і в політичному контексті. Тільки через оптимізацію складу та структури бюджетних доходів і видатків, раціоналізацію бюджетного процесу, забезпечення ефективної діяльності всіх органів законодавчої і виконавчої влади може бути досягнута основна мета бюджетної політики – стале зростання економіки, підвищення добробуту народу та забезпечення необхідного рівня соціальних гарантій. Ефективність та результативність бюджетного процесу значною мірою визначається також професійними якостями фахівців, що забезпечують реалізацію державної бюджетної політики. У зв'язку з цим питання ґрунтовної фахової підготовки майбутніх фахівців-фінансистів набуває особливої актуальності.

Метою навчальної дисципліни «Бюджетна система» є надання здобувачам вищої освіти теоретичних знань щодо сутності функціонування бюджетної системи України, вивчення бюджетних відносин, характеру їх впливу на суспільство та опанування практичними розрахунковими методами бюджетного планування.

Завданнями навчальної дисципліни є вивчення сутності та функцій бюджету, основних напрямів бюджетної політики держави, основ формування бюджетної системи та принципів її побудови, методів і джерел формування доходів бюджету, основ планування та здійснення видатків, причин та наслідків бюджетного дефіциту та державного (місцевого) боргу.

Предметом навчальної дисципліни є відносини з приводу формування і використання коштів бюджету.

Об'єкт навчальної дисципліни є державний бюджет та місцеві бюджети відповідних рівнів, у тому числі бюджети місцевого самоврядування.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
1	2
ПР01	СК05
ПР03	ЗК06
ПР04	СК05
ПР05	СК03
ПР07	СК02, СК03, СК05
ПР09	СК07
ПР10	СК05
ПР11	СК07

1	2
ПР16	СК05
ПР20	СК03
ПР21	ЗК02, ЗК13, СК03
ПР24	ЗК08

де ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку..

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР24. Вміти застосовувати на практиці аналітичне забезпечення фінансування та кредитування бізнесу різних форм організації.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати

цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність і призначення бюджету. Основи бюджетного устрою

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

1.1. Сутність бюджету та його функції.

Походження бюджету. Бюджет як економічна категорія, як правова категорія. Бюджет за матеріальним змістом, за організаційною структурою, за формою. Визначення та характеристика функцій бюджету. Розподільна і контрольна функції.

1.2. Призначення та роль бюджету.

Обґрунтування призначення бюджету. Об'єктивна необхідність концентрації фінансових ресурсів державою. Масштаби централізації фінансових ресурсів, її форми і методи. Роль бюджету у різних державах. Значення бюджету у регулюванні соціально-економічних процесів.

1.3. Бюджетна політика: сутність та основні завдання.

Сутність і призначення бюджетної політики. Складові бюджетної політики: бюджетна стратегія і бюджетна тактика, їх сутність і характеристика. Особливості формування основних засад бюджетної політики в умовах України. Визначення та аналіз основних завдань бюджетної політики на найближчу, середньо - та довгострокову перспективу.

1.4. Бюджетний механізм та його складові.

Сутність бюджетного механізму як невід'ємної складової фінансового механізму, його призначення та структура. Роль бюджетного механізму в регулюванні економічних і соціальних процесів у державі.

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави

2.1. Правовий характер бюджету як фінансового плану. Склад бюджетного законодавства.

Склад і структура зведеного балансу фінансових ресурсів. Місце бюджету в системі фінансових планів. Нормативно-правові документи, що здійснюють регулювання бюджетних відносин.

2.2. Загальна характеристика доходів і видатків бюджету.

Основні характеристики бюджету: надходження та витрати, доходи та видатки, бюджетний дефіцит (профіцит). Склад дохідної та видаткової частин державного бюджету. Складові частини бюджету: загальний та спеціальний фонди.

2.3. Поняття бюджетної класифікації.

Сутність бюджетної класифікації, її призначення. Складові чинної бюджетної класифікації. Класифікація доходів, видатків і кредитування, фінансування, боргу.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

3.1. Основні підходи до оцінювання можливих станів бюджету. Бюджетний дефіцит та бюджетний профіцит.

Оцінювання бюджетного дефіциту, бюджетного профіциту та бюджетного балансу. Ставлення науковців до проблеми бюджетного дефіциту. Дослідження та аналіз концепцій Дж. М. Кейнса, Е. Хансена, Абба Лернера.

3.2. Методи обліку та показники бюджетного дефіциту.

Основні підходи до визначення бюджетного дефіциту. Абсолютні та відносні показники бюджетного дефіциту та порядок їх обчислення. Порядок урахування операцій повернення та надання кредитів під час визначення бюджетного сальдо.

3.3. Види бюджетного дефіциту та причини його виникнення.

Класифікація бюджетного дефіциту. Причини виникнення та існування бюджетного дефіциту.

3.4. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Особливості затвердження бюджетів із дефіцитом та профіцитом.

Характеристика джерел фінансування бюджетного дефіциту. Умови та порядок затвердження Державного та місцевих бюджетів із дефіцитом та профіцитом. Склад надходжень від приватизації як джерела фінансування дефіциту державного бюджету.

Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України

4.1. Основи бюджетного устрою в Україні.

Загальні засади побудови бюджетної системи. Принципи, на яких ґрунтується бюджетна система України та їх сутність. Базові засади розмежування доходів і видатків між бюджетами. Основи організації взаємовідносин між бюджетами.

4.2. Бюджетна система України та її складові.

Бюджетна система України та її сутність. Види бюджетів в Україні. Місцеві бюджети, бюджети місцевого самоврядування. Зведений бюджет, його призначення.

4.3. Бюджетний процес і бюджетні процедури.

Сутність бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження. Стадії бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевому рівнях. Загальні засади складання проєкту Державного та місцевих бюджетів. Основи виконання бюджету за доходами і видатками. Звітність про виконання бюджетів. Контроль за формуванням і використанням коштів бюджетів.

Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання

5.1. Система фінансового вирівнювання та міжбюджетні відносини в Україні.

Сутність та причини виникнення горизонтальних і вертикальних фіскальних дисбалансів. Економічна сутність міжбюджетних відносин та мета їх регулювання.

5.2. Міжбюджетні трансферти та їх види.

Поняття про міжбюджетні трансферти, їх види. Базова та реверсна дотації, субвенції, додаткові дотації.

5.3. Порядок та умови призначення та надання окремих видів міжбюджетних трансфертів.

Основні засади призначення та порядок надання міжбюджетних трансфертів. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості, коригувальні коефіцієнти до них. Індекс податкоспроможності місцевого бюджету. Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів.

Змістовий модуль 2. Система доходів і видатків державного та місцевих бюджетів

Тема 6. Система доходів бюджету

6.1. Сутність доходів бюджету та їх класифікація.

Економічний зміст і методи формування доходів бюджету. Джерела доходів бюджету, ВВП як основа доходної бази бюджету. Класифікація доходів.

6.2. Склад і характеристика доходів державного бюджету.

Склад, структура і динаміка доходів державного бюджету. Доходи загального і спеціального фондів. Правове регулювання формування доходної бази бюджету. Форми і методи мобілізації доходів бюджету. Податкові методи формування доходів бюджету. Функціональне призначення і характеристика різних видів податків у формуванні доходів бюджету. Податкова політика, її сутність, завдання, цілі, принципи та місце в системі державного регулювання економіки. Стратегія і тактика податкової політики. Неподаткові надходження бюджету. Доходи від операцій з капіталом. Трансферти. Аналіз доходів державного бюджету. Розподіл обов'язкових платежів між окремими бюджетами.

6.3. Склад і характеристика доходів місцевих бюджетів.

Доходи місцевих бюджетів, джерела їх формування. Склад і структура доходів загального і спеціального фондів відповідних місцевих бюджетів: обласних, районних бюджетів, бюджетів територіальних громад. Аналіз доходів місцевих бюджетів.

Тема 7. Система видатків бюджету

7.1. Економічний зміст та класифікація видатків бюджету.

Економічний зміст видатків бюджету. Функції держави, їх вплив на склад і структуру видатків бюджету. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Функціональна, економічна, відомча, програмна класифікація видатків. Якісна і кількісна характеристика видатків.

Класифікація видатків бюджету. Поточні бюджетні видатки і видатки розвитку.

7.2. Склад і характеристика видатків державного бюджету.

Склад і динаміка видатків державного бюджету. Склад видатків загального та спеціального фондів. Взаємозв'язок видатків і доходів бюджету. Структура видатків бюджету. Принципи розподілу видатків між бюджетами.

7.3. Склад і характеристика видатків місцевих бюджетів.

Склад видатків місцевих бюджетів. Структура видатків бюджету. Розмежування видатків між бюджетами. Видатки загального та спеціального фондів відповідних місцевих бюджетів: обласних, районних бюджетів, бюджетів територіальних громад. Аналіз видатків місцевих бюджетів.

7.4. Форми бюджетного фінансування.

Характеристика форм бюджетного фінансування. Кошторисне фінансування, бюджетні кредити, бюджетні інвестиції, державні трансферти. Порядок та особливості кошторисного фінансування як основної форма здійснення видатків із бюджету.

Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку

8.1. Видатки бюджету на економічну діяльність.

Склад і структура видатків бюджету на економічну діяльність держави. Нормативні документи, що визначають пріоритетні напрями бюджетних видатків на розвиток економіки. Видатки на економічну діяльність відповідно до функціональної класифікації видатків. Розмежування видатків на економічну діяльність між бюджетами. Особливості фінансування видатків на розвиток окремих галузей економіки: транспортної, вугільної, нафтогазової, сільськогосподарської тощо. Характеристика державних програм розвитку окремих галузей економіки.

8.2. Видатки бюджету на науку.

Видатки бюджету на науку, джерела фінансування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок. Склад і структура видатків бюджету на науку.

Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу

9.1. Склад видатків на соціальний захист населення і соціальну сферу.

Суть та основні напрями соціального захисту в Україні. Склад видатків на соціальну сферу.

9.2. Соціальні виплати та гарантії, що фінансуються за рахунок коштів бюджету.

Склад і структура видатків бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення. Розмежування видатків між бюджетами на соціальний захист і соціальне забезпечення. Порядок призначення та виплати основних видів державної соціальної допомоги.

9.3. Фінансове забезпечення видатків на освіту.

Порядок та основні засади фінансування освіти в Україні. Склад і структура видатків бюджету на освіту. Розмежування видатків між бюджетами на освіту.

9.4. Фінансове забезпечення видатків на культуру та мистецтво.

Порядок та основні засади фінансування видатків на культуру та мистецтво в Україні. Склад і структура видатків бюджету на культуру та мистецтво. Розмежування видатків між бюджетами на культуру та мистецтво.

9.5. Фінансове забезпечення видатків на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт.

Порядок та основні засади фінансування видатків на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт в Україні. Склад і структура видатків бюджету на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт. Розмежування видатків між бюджетами на засоби масової інформації, фізичну культуру та спорт.

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління

10.1. Видатки бюджету на оборону.

Характеристика основних нормативних документів, якими урегульовані базові засади оборони України. Основні напрями витрачання коштів у частині військової та цивільної оборони. Склад державного резерву, особливості його формування і використання.

10.2. Видатки бюджету на управління.

Склад видатків на управління. Особливості фінансування видатків на державне управління, міжнародну діяльність, громадський порядок та безпеку. Порядок розмежування видатків на управління між бюджетами.

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу

11.1. Економічна сутність і функції державного (місцевого) боргу. Державні (місцеві) запозичення та гарантії.

Поняття про державний (місцевий) та гарантований державою (місцевою владою) борг. Функції державного боргу. Порядок надання державних та місцевих гарантій.

11.2. Стан, структура та динаміка державного та гарантованого державою боргу.

Показники державного та гарантованого державою боргу. Державний борг в аспекті валют погашення, державний борг за видами відсоткових ставок.

11.3. Управління боргом та оцінювання рівня боргового навантаження.

Суть та етапи управління державним боргом. Видатки бюджету на обслуговування державного та місцевих боргів. Операції з активного управління боргом. Індикатори боргової безпеки держави.

Перелік практичних (семінарських) та лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Перелік практичних (семінарських) та лабораторних занять / завдань

Назва теми та/або завдання	Зміст
1	2
Тема 1. Завдання 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення рівня централізації ВВП у бюджеті та позабюджетних фондах. 2. Основні завдання бюджетної політики на поточний та наступні роки. 3. Аналіз норм чинного законодавства на предмет встановлених державою обмежень на здійснення окремих видатків бюджетними та державними установами, цільовими фондами. 4. Прожитковий мінімум та чинні розміри державних соціальних гарантій
Тема 2. Завдання 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Надходження та доходи бюджету. 2. Витрати та видатки бюджету. 3. Бюджетна класифікація
Тема 3. Завдання 3.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обчислення абсолютних та відносних показників дефіциту / профіциту бюджету. 2. Умови затвердження бюджетів з дефіцитом / профіцитом, у т.ч. в аспекті фондів бюджету. 3. Фінансування бюджету. Зв'язок показників дефіциту / профіциту бюджету та фінансування бюджету
Тема 3. Лабораторна робота 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідження динаміки та структури доходів, видатків, кредитування Державного бюджету та міжбюджетних трансфертів
Тема 4. Завдання 4.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення обсягів зведеного бюджету. 2. Тимчасові касові розриви та порядок їх покриття. 3. Позики місцевим бюджетам. 4. Особливості виконання бюджету за доходами та видатками.
Тема 5. Завдання 5.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розрахунок індексів податкоспроможності місцевих бюджетів. 2. Порядок та умови проведення горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів. 3. Визначення обсягів окремих видів міжбюджетних трансфертів
Тема 6. Завдання 6.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Складові доходів бюджету. 2. Планування доходів бюджету. 3. Розподіл обов'язкових платежів між видами бюджетів
Тема 6. Лабораторна робота 2.	Формування та виконання місцевих бюджетів
Тема 7. Завдання 7.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Складові видатків бюджетів. 2. Планування видатків бюджету 3. Розмежування видатків між бюджетами
Тема 8. Завдання 8.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості фінансування видатків бюджету на економічну діяльність. 2. Особливості фінансування видатків бюджету на науку. 3. Бюджетні програми підтримки галузей економіки

1	2
Тема 9. Завдання 9.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи нарахування та виплат окремих видів державної соціальної допомоги. 2. Основи фінансування видатків бюджету на соціальну сферу. 3. Розмежування видатків між бюджетами на фінансування соціальної сфери. 4. Складання кошторису загальноосвітньої школи
Тема 10. Завдання 10.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості фінансування видатків Державного та місцевих бюджетів на управління. 2. Основні підходи до фінансування видатків на оборону
Тема 11. Завдання 11.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування показників державного та місцевого боргу. 2. Планування видатків на обслуговування боргу. 3. Умови здійснення державних (місцевих) запозичень 4. Індикатори боргової безпеки

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та/або завдання	Зміст
1	2
Тема 1. Завдання 1.	Тестування. Підготовка до практичного заняття
Тема 2. Завдання 2.	Тестування. Підготовка до практичного заняття. Вивчення нового матеріалу: 1. Ознайомлення зі складовими бюджетної класифікації
Тема 3. Завдання 3.	Тестування. Підготовка до практичного та лабораторного заняття. Поглиблене вивчення матеріалу: 1. Проблематика бюджетного дефіциту. 2. Показники бюджетного дефіциту обраних країн світу
Тема 4. Завдання 4.	Тестування. Підготовка до практичного заняття. Огляд теоретичного матеріалу за питаннями. 1. Публічні закупівлі. 2. Склад бюджетної та фінансової звітності про виконання бюджетів.
Тема 5. Завдання 5.	Тестування. Підготовка до практичного заняття

1	2
Тема 6. Завдання 6.	Тестування. Підготовка до практичного та лабораторного заняття. Розгляд проблемних ситуацій: 1. Склад власних доходів місцевих бюджетів. 2. Місцеві податки та збори у доходах місцевих бюджетів. Огляд теоретичного матеріалу за питаннями. 1. Податкова політика: сутність в системі державного регулювання економіки. 2. Оцінка рівня податкового навантаження на макро - і мікрорівнях
Тема 7. Завдання 7.	Тестування. Підготовка до практичного заняття. Поглиблене вивчення матеріалу: 1. Кошторисне фінансування. 2. Видатки бюджету розвитку місцевих бюджетів
Тема 8. Завдання 8.	Тестування. Підготовка до практичного заняття. Вивчення нового матеріалу: 1. Державні інвестиційні проекти
Тема 9. Завдання 9.	Тестування. Підготовка до практичного заняття
Тема 10. Завдання 10.	Тестування. Підготовка до практичного заняття. Поглиблене вивчення матеріалу: 1. Особливості фінансування видатків на оборону обраними країнами світу
Тема 11. Завдання 11.	Тестування. Підготовка до практичного заняття. Поглиблене вивчення матеріалу: 1. Показники державного боргу обраних країн світу

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських), лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекції (Теми 1, 8), проблемні лекції (Теми 10, 11), лекція-провокація (Тема 2), бесіда (Теми 4, 9); лекція-діалог (Тема 3).

Наочні (демонстрація (Теми 5, 6, 7).

Практичні (практична робота (Теми 1 - 11), ділова гра (Теми: 6, 8), есе (Теми: 9, 10, 11), мозкові атаки (Теми: 1, 5, 7), робота в малих групах (Тема: 4), лабораторні роботи (Теми 3, 6).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль, який проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: письмова контрольна робота (10 балів), експрес-опитування (10 балів), презентації (20 балів), перевірка самостійної роботи студентів (10 балів), колоквіум (10 балів).

Семестровий контроль: екзамен (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит).

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Освітня програма "Фінанси і кредит"

Навчальна дисципліна "Бюджетна система"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Стереотипне завдання 1 (максимальна оцінка за завдання 6 балів).

На підставі приведених в табл. 4 даних визначте: а) суму надходжень бюджету; б) суму фінансування бюджету.

Таблиця 4

Вихідні дані для розв'язання задачі

Показники	Значення показників, млн грн
1	2
Доходи бюджету	250,6
Повернення кредитів до бюджету	7,2

1	2
Надання кредитів із бюджету	3,9
Повернення бюджетних коштів із депозитів	3,2
Погашення зовнішніх зобов'язань	18,7
Внутрішні запозичення	50,6
Зовнішні запозичення	10,2
Розміщення бюджетних коштів на депозитах	1,3
Погашення внутрішніх зобов'язань	5,4
Придбання цінних паперів	6,4
Надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів	4,1

Стереотипне завдання 2 (максимальна оцінка за завдання 6 балів).

Визначте частку місцевих податків і зборів у податкових надходженнях бюджету територіальної громади (табл. 5).

Таблиця 5

Види надходжень бюджету територіальної громади	Значення показників, млн грн
Податок на прибуток підприємств	1,1
Податок на доходи фізичних осіб	1 953,9
Транспортний податок	1,9
Акцизний податок на пальне	112,2
Міжбюджетні трансферти	950,8
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	73,8
Рентна плата за спеціальне використання води	0,4
Єдиний податок	530,0
Цільові фонди	8,3
Неподаткові надходження	249,4
Акцизний податок з роздрібною реалізацією підакцизних товарів	119,8
Плата за землю	221,7
Збір за місця для паркування транспортних засобів	0,2
Доходи від операцій з капіталом	73,1

Діагностичне завдання 3 (максимальна оцінка за завдання 8 балів).

Склад сім'ї: батько, мати, троє дітей: п'ятирічна і десятирічна доньки, дванадцятирічний син. Доходи сім'ї за попередні 6 місяців: батько 2 місяці по 8 200 грн; 4 місяці по 9 130 грн. Мати знаходиться у відпустці з догляду за дитиною до досягнення нею 6-річного віку. Сім'я подала документи на призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям. Визначте, яке рішення прийме у зв'язку з цим підрозділ соціального захисту населення за місцем реєстрації уповноваженого представника малозабезпеченої сім'ї. Зробіть висновки.

Діагностичне завдання 4 (максимальна оцінка за завдання 8 балів).

Приватним підприємством, зареєстрованим у м. Харків, у звітному періоді були сплачені наступні податки і збори (табл. 6).

Податки, сплачені приватним підприємством у звітному періоді, тис. грн

Податок на прибуток підприємств	23,0
Екологічний податок	4,8
Податок на додану вартість	6,5
Податок на доходи фізичних осіб, утриманий з доходів найманих працівників	65,8
Плата за землю	6,3

Розподіліть суми сплачених приватним підприємством податків за бюджетами, до яких вони буду зараховані (державний, обласний, територіальної громади).

Евристичне завдання 5 (максимальна оцінка за завдання 12 балів).

Інформація про державний борг станом на 1 січня 2023 р. (умовні дані)

Борг за валютами погашення	Млрд грош. од.	Офіційний курс іноземної валюти до гривні
долар США	32,5	27,9000
гривня	86,0	-

В 2023 р. здійснено:

а) емісію ОЗДП на суму 140 млн дол. США. Дата розміщення 17.02.2023 р. Виплата купону: 17.02 та 17.08 щороку, починаючи з 17.08.2023 р. Дохідність облігацій 6,4 % річних. Погашення облігацій здійснюється 16.02. 2028 р.

б) виплату купонного доходу за ОЗДП 2020-2022 рр. випуску. Загальна сума платежу склала 625 млн дол. США (середньозважений курс долара 37,92 грн/дол.);

в) виплату купонного доходу за ОВДП 2020-2021 рр. випуску. Загальна сума платежу склала 8,7 млрд грн;

г) погашено облігації внутрішньої державної позики на суму 720 млн. грн.

Визначте:

а) розмір державного боргу на 31.12.2023 р. у гривневому еквіваленті та у розрізі валют погашення, якщо врахувати що офіційний курс долара США до гривні станом на 31.12.2023 р. складе 38,01 грн/дол.

б) видатки бюджету на обслуговування боргу в 2023 р.

Довідково: офіційний курс долара на 17 серпня 2023 р. 38,75 грн/дол.

Зробіть висновки.

Затверджено на засіданні кафедри фінансів. Протокол № від "___" _____ 20___ р.

Завідувач кафедри фінансів _____ Ірина ЖУРАВЛЬОВА
Екзаменатор _____ Сергій ЮШКО

Критерії оцінювання екзаменаційного білету подано у табл. 8.

Критерії оцінювання екзаменаційного білету

Бал	Критерії оцінювання
Критерії оцінювання завдання 1	
2,5	За правильно здійснене визначення складових надходжень бюджету
0,5	За правильне визначення загального обсягу надходжень бюджету
2,5	За правильно здійснене визначення складових фінансування бюджету
0,5	За правильне визначення загального обсягу фінансування бюджету
6,0	Правильно виконані усі дії (загальна максимальна кількість балів за завдання 1)
Критерії оцінювання завдання 2	
2,5	За правильно здійснене визначення складових податкових надходжень
0,3	За правильно здійснене визначення загальної суми податкових надходжень
2,5	За правильно здійснене визначення складових місцевих податків і зборів
0,3	За правильно здійснене визначення загальної суми місцевих податків і зборів
0,4	Правильне визначення частки податків і зборів у загальній сумі податкових надходжень
6,0	Правильно виконані всі дії (загальна максимальна кількість балів за завдання 2)
Критерії оцінювання завдання 3	
1,0	За правильно здійснене визначення сукупного доходу сім'ї
1,0	За правильне визначення середньомісячного сукупного доходу сім'ї
1,0	За правильне наведення прожиткових мінімумів за групами осіб
1,0	За правильне визначення рівнів забезпечення прожиткових мінімумів
1,0	За правильне визначення сумарної величини рівнів забезпечення прожиткових мінімумів
1,0	За визначення максимальної суми допомоги малозабезпеченим сім'ям
1,0	За правильне визначення загального кінцевого розміру допомоги
1,0	За подані обґрунтовані висновки
8,0	Правильно виконані всі дії (загальна максимальна кількість балів за завдання 3)
Критерії оцінювання завдання 4	
5,0	Правильно подані пропорції та абсолютні значення сум зарахування кожного з податків до відповідних бюджетів (5 податків × 1,0 бал)
1,0	Правильно визначено абсолютну суму надходжень податків до державного бюджету
1,0	Правильно визначено абсолютну суму надходжень податків до обласного бюджету
1,0	Правильно визначено абсолютну суму надходжень податків до бюджету територіальної громади
8,0	Правильно виконані всі дії (загальна максимальна кількість балів за завдання 4)
Критерії оцінювання завдання 5	
3	Правильно визначено суму державного боргу на кінець року за валютою гривня
3	Правильно визначено суму державного боргу на кінець року за валютою дол. США
2	Правильно визначено гривневий еквівалент суми державного боргу на кінець року
3	Правильно визначено суму видатків на обслуговування державного боргу
1	За подані обґрунтовані висновки
12,0	Правильно виконані всі дії (загальна максимальна кількість балів за завдання 5)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бюджетна система: підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко та З. М. Лободіної. – Тернопіль : ЗУНУ, 2020. – 624 с. – Режим доступу:

http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43482/1/Budzetna_systema_2020.pdf

2. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

4. Юшко С. В. Практикум із бюджетної системи : навч. посіб. / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 187 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23337>

Додаткова

5. Бюджетна система. Методичні рекомендації до практичних завдань та лабораторних робіт для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 79 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21397>

6. Бюджетна система: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Фінанси і кредит" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс]. / уклад. С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 81 с. Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28018>

7. Юшко С. В. Досвід децентралізації європейських країн для України в цифрах / С.В. Юшко, І.І. Алексеєнко, О. Є. Криворучко // Економіка та суспільство. – 2021. – № 34. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1045/1002>

8. Юшко С. В. Показники виконання бюджету: теоретичні і практичні аспекти / С. В. Юшко // Фінанси України. – 2021. – № 1. – С. 46-63. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2021_1_4

9. Юшко С.В. Роль податкових надходжень у формуванні доходів бюджету / С. В. Юшко // Світ фінансів. – 2019. – № 3. – С. 139-149. – Режим доступу: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1251/1254>

Інформаційні ресурси

10. Навчальні матеріали за навчальною дисципліною "Бюджетна система" на сайті персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=2218>

11. Дані офіційного веб-сайту Державної казначейської служби України. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
12. Дані офіційного веб-сайту Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Дані офіційного веб-сайту Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=325755.
14. Дані офіційного веб-сайту Світового банку. Режим доступу : <http://www.worldbank.org>.
15. Дані офіційного веб-сайту статистичної служби Європейського Союзу. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat>.